

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri
Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :65

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, Sayın Erozan, buyurun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, biraz evvel Utku Bey'in söylediği yerden devam edeyim yine. Biraz evvel hem Utku Bey değindi hem Sayın Bakan Yardımcısı değindi, Etiyopya'da bir iç karışıklık ortamı devam ediyor ama mesele bundan da ibaret değil, herhâlde biz bu anlaşmayı 18 Ağustos 2021 tarihinde Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'nin gözüne soka soka imzalamışızdır, bakın, Mısır'ın gözüne soka soka imzalamışızdır. Şimdi, İHA'lar, SİHA'lar satacağız, kime karşı kullanacak bunları Etiyopya? El sıkıştığımız Sisi'ye karşı. Şimdi, buradan bir soru geliyor kaçınılmaz olarak gündeme, biraz evvel arkadaşlarımız bu anlaşma yapılırken bir eş güdüm olduğunu söylediler yani Millî Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı arasında "Böyle bir anlaşma yapılırsın mı?" diye, tamam, orada mesele yok ama onaylanması için aynı eş güdüm yapılıyor mu? Yani bu anlaşmanın onaylanması zamanlı mıdır şimdi? Sisi alkış mı tutacaktır bu anlaşmaya? Soruyorum, neresine sokacağız Sisi'nin?

Teşekkür ederim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Alışkanlık hâline getirdiler ya bu İYİ Partililer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Sayın Erozan, o son dediğinizi ben anlayamadım.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :66

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Çok ayıp ya, çok ayıp.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – “Kulağına” dedim.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – “Kulağına” derken?

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Vallahi bir alışkanlık hâline getirdiniz, burası Meclis; bu üslup size hiç yakışmıyor.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Burada herkes çok öyle anlamadı.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Ama söyledim “kulağına” dedim, arkadaşlar zabıtlardan bakabilir.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Hiçbirimiz kaldıramayız böyle şeyleri. Her şeyde yapıyorlar, Mecliste de yapıyorlar aynı şeyi.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Hasan Bey, buyurun.

HASAN TURAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, şimdi, doğrusu şöyle bir durum var: Tabii ki ülkemiz birtakım ülkelerle anlaşma yaparken fayda-maliyet analizini yapmalıdır, yapıyordur da; bunu herkes yapıyor ama genelde muhalefetteki arkadaşlardan şöyle bir şey duyuyoruz: Birine bir şey satıyorsunuz, bu kimi rahatsız eder, kimi ürkütür, kiminle aramızı bozar? Diyelim ki “Rusya'dan S-400 aldınız, ne faydası var? Teknoloji transferi oldu mu?” Şimdi, birine bir şey satıyorsunuz -geçtiğimiz günlerde Komisyonda da oldu- Özbekistan'a bir şey satıyorsunuz “Bu kimi rahatsız ediyor, insan haklarıyla ilgili raporlardan haberiniz var mı?” Yani milletimizin arasında bu konularla ilgili anlatılan çok sayıda fıkralar var,

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :67

hülasa cümlesi şudur: “Ya, siz kimden yanasınız?” derler ya. Arkadaşlar, Amerika silah satmıyor, terör örgütlerine gözümüzün önünde dağıtıyor. Bütün bir uluslararası toplumun “terör örgütü” olarak tanımladığı, kabul ettiği, sözüm ona kendilerinin de kabul ettiği örgütlere gözümüzün önünde silah dağıtıyor. Biz de uluslararası hukuka göre anlaşma yapıyor, silah satıyoruz ama kullanılacağı yerin bile garantisini isteyen arkadaşlarımız var. O zaman da bize biraz önceki soruyu sormak geliyor, şimdi, burada bugün örneğin ülkemizde Rusya Duma Başkanı vardı, Meclis Başkanı, Meclisimiz olarak görüşme yaptık, Meclis Başkanımız ve Komisyon üyeleriyle; Cumhurbaşkanımız da kabul etmek üzere biraz önce Külliye'ye gittiler. Şimdi, biz Rusya'yla burada ilişkilerimizi çok yönlü olarak geliştiriyoruz ama bu bizim Ukrayna'yla olan ilişkilerimize yansımıyor, biz bağımsız bir ülkeyiz, biz ilişkilerimizi kurarken milletimizin menfaati, ülkemizin çıkarı için kurarız. Avrupa'yla da kuruyoruz, geliştiriyoruz; en çok ticaretimiz Avrupa'yla ama birinden birini tercih etmek zorunda değiliz yani böyle bir mecburiyetimiz yok. Bunun da her zaman altını çok bağımsız, özgür bir duyguyla çiziyoruz. Böyle bir mecburiyetimiz yok. Şimdi, Etiyopya-Mısır arasındaki ilişkilerin –biz dünya barışından yanayız- iyi olmasını arzu ederiz, bu bizim genel ilkemiz, prensibimiz ama diyelim ki iyi değil, onların arasında problemler var, buna ortak olmak zorunda değiliz. Hemen birini terk edip öbürünü tercih etmek durumunda değiliz. Herkes bu

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :68

ülkenin ilişki kurduğu ve kuracağı ülkelerin mutlaka önceliklerinin hesabını yapıyordur, nasırına basmamak için elinden geleni yapıyordur, gayreti gösteriyordur ama birinci planda da ülkemizin çıkarlarını gözeteceğiz. Meclis gündemimize gelmiş, yıllar önce imzalanmış bir metin var. Bugün de Komisyonumuza geldi, yarın, öbür gün de Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna gelecek. Ülkemizin çıkarı için, menfaati için biz de bunu görüşüyoruz. Gerisi bizim için... Hani bundan sonrasını Mişon düşünsün.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, bizim partilerimizin genelde burada görüşleri “Ya, bizim savunma sanayimiz gelişmesin.” değil. Aslında izah ettim az önce söylerken ama çok kısa tekrar söyleyeyim: Öyle bir şey değil ama yaptığımız bir anlaşma ya da bir şeyin ucu bizim kendi ulusal çıkarlarımıza zarar verme potansiyeli taşıyorsa bu Komisyon bunun için var yani bunu konuşmak için var. Bu Komisyon bunları konuşmayacaksa -Sayın Erozan’ın sorduğu gibi ya da benim ya da diğer arkadaşlarımızın- bu soruları gündeme getirmeyeceksek zaten anlamı yok bunun, hem buranın hem Genel Kurulun. Yani o yüzden, mesela Sayın Erozan Mısır’ı hatırlattı, Etiyopya konusunda Sayın Bakan Yardımcısı az önce yanıt vermedi, şimdi

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri
Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :69

yanıt verir mi, bilmiyorum ama basında çıkan haberleri Dışişleri Bakanlığı yalanlamadı, yalanladıysa açıklardı az önce, Etiyopya'ya silah satışı nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti Addis Ababa'daki Büyükelçiliğini taşımak zorunda kaldı, tamam mı? İyiydi, kötüydü demiyorum ama sonucu bu oldu. Şöyle: Benim de az önce söylemeye çalıştığı yapıcı bir öneriydi ve bunun üzerinde düşünmesi lazım kurumlarımızın. Tabii ki satalım, tabii ki nasıl biz şey yapıyoruz, bize nasıl yasak koyarsınız diyoruz ama ülkenin içine bakmak lazım. Ülkede bir iç savaş varsa ve siz Hükûmete veriyorsunuz ama iç savaştan bahsediyorsak iç savaşın diğer galibi Hükûmet olduğunda doğal olarak ya da öyle bir potansiyel olduğunda sizi düşman sayacak, çıkarlarınızın daha büyük tehlikeye girme riski var. O yüzden, bu satışlarda yani "Satmayalım aman." değil ama bir mekanizmanın... Eminim vardır da Sayın Büyükelçi onu söyledi zaten, siz bunu istişare ettiniz mi diye sormasının sebebi de o. Yani bir yere ucu dokunuyor mu bunun? Mesela doğru, ben dikkat etmemiştim, ben de not aldım kendime, Mısır'la "zalim Sisi, darbeci Sisi" döneminde imzalamışsınız ama şimdi, mango suyu gönderiyor Sisi. Külliyyede -bilmiyorum içti mi Sayın Çağatay Kılıç ama-sarayda mango suyu ikram ediliyor. Kim gönderiyor? "Sisi gönderdi." diyor Sayın Erdoğan.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Siz maşallah Külliyyenin içinde ne ikram edildiğini benden iyi biliyorsunuz vallahi, bayağı hâkimsiniz konuya

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri
Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :70

yani.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hayır, saray yazarları söylüyor, biz okuyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Benim saray yazarı diye tanıdığım kimse yok. Külliye diye bir yer var ama saray yazarı nedir bilmiyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Abdulkadir Selvi yazdı.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Şimdi, şöyle: Böyle bir dönemde Sayın Erozan diyor ki: “Mısır’la düzeltmeye çalıştığınız ilişkiye zarar vermesin.” Onu anlatıyor, hakikaten de doğru. O yüzden, Dışişleri Bakanlığı ne diyecek bilmiyorum ama çıkan yorumlar da bu konuda Mısır’ın... Yani aralarında galiba bir baraj var, o kadar ben bilmiyorum dengesini ama eminim, Bakanlığınız ve ilgili şeyler... Rönesans Barajı galiba, o bölge nedeniyle aralarında çok ciddi sıkıntı var. Askerî anlaşmanızla siz stratejik üstünlük verdiğinizde –verebilirsiniz, bu bir tercihtir, Hasan Bey söyledi, haklı- ucu bir şekilde sizin diğer ilişkilerinizi etkiliyorsa ondan sonra olmuyor. Sonra, “Siz normalleşmeye mi karşısınız.” diyorsunuz bize. Hayır, normalleşmeye karşı değiliz ama başta yapılan hataları sonra telafi etmek çok zor oluyor, bedeli oluyor. Bunun bedelini bir halka anlatın dediğimizde anlatmıyorsunuz. O yüzden zamanında uyarılarımıza kulak verilse belki hatalar gerçekleşmezdi; örnek Suriye, örnek Mısır, onlarca örnek sayabiliriz. O yüzden ben, bu Anlaşma’nın gerek Etiyopya’daki... Sayın

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :71

Bakan Yardımcısı “İçeride yeni bir çözüm bulundu.” dedi -doğru anladıysam tarihi- galiba Kasımda bir anlaşma imzalandı ve umarım bir istikrar olur, umarım barış olur. Türkiye sanki bir iç savaşın tarafını tutuyormuş gibi olmasın, öyle bir şey istemeyiz ama Mısır'la ilişkilerimize zarar verecekse de bir kere daha düşünülmesi gerekir diye düşünüyorum.

Diğer konuda da biz savunma sanayimizin gelişmesinden gurur duyuyoruz. Bakın, gerek Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına bağlı şirketlerimizin gerekse özel şirketlerimizin -içinde son dönemde popüler olan İHA'ların, SİHA'ların da olduğu ama aynı şekilde ASELSAN'ın, HAVELSAN'ın, ROKETSAN'ın, TAI'nin- ürettiklerinin satılmasından gurur duyuyoruz, Komisyon olarak, Meclis olarak satılmasına katkımız olacaksa tabii ki ama bunlar satılırken bunların daha sonraki aşamalarında Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal çıkarlarına önceden düşünülmeyen zararlar olacaksa bunun bir denetimi ya da bir iç denetiminin kurumsallaşması gerektiğine inanıyoruz. Yoksa sonradan olmuyor işte, büyükelçiliği kapatmak zorunda kaldınız çünkü tehlike arz etti işte şey... E, o zaman ne oluyor? Kendi çıkarınıza zarar vermiş oluyorsunuz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Utku Bey, toparlayalım lütfen, rica ediyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bunlarla karşılaşılmasın demek istiyorum, yoksa satılmasın, işte, engel konusunda öyle bir şey demiyoruz

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri

Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :72

çünkü biz de Türkiye'ye uygulanan haksız yaptırımların kalkmasını her fırsatta her yerde ifade etmeye çalışıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erozan.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Ben basite indirgeyeyim sorumu, benim duymak istediğim şu: 1'inci kısmını biraz evvel arkadaşlardan duydum. Bu anlaşma ya da özellikle böyle savunma, askerî veya başka ülkelere yansımaları olacak herhangi bir anlaşma yapılmadan, imzalanmadan kurumlar arası bir eş güdüm olduğunu anladım, not ediyorum, teşekkür ediyorum.

Ben şu cümleyi de duymak istiyorum: Bu anlaşma imzalanırken kurumlar arası eş güdüm yapılmıştır ve bu anlaşma Meclisin onayına sunulmadan, onay zamanlaması ve yansımaları konusunda da bir eş güdüm yapılmıştır, onu sordum ben. Şimdi, böyle bir eş güdüm yapıldı mı? Aradan geçen ve uluslararası konjonktürdeki değişiklikler ve Türkiye-Mısır arasındaki ilişkilerdeki müspet eğilim dikkate alınarak -imzayı anladım- "Onay sürecinde 2'nci bir değerlendirme yapıldı mı?" sorusunun cevabını lütfedebiliyorlarsa lütfetsinler.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Bayağı soru geldi size bu sefer.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri
Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :73

Faruk Bey, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI FARUK KAYMAKCI – Evet, gerek bu tür anlaşmaların hazırlık, müzakere gerek onay sürecinde eş güdüm var. Yani ilgili bakanlıklarımız zaten kendi anlaşmalarını takip ediyorlar ve bize sık sık hatırlatıyorlar “Şu anlaşmamız ne oldu?” diye, “Bu anlaşmamız ne oldu?” diye dolayısıyla bu aynı zamanda Millî Savunma Bakanlığımızın da öncelikli gördüğü, zamanlaması konusunda herhangi bir hassasiyet hissetmediğimiz bir anlaşma, niye bunu söylüyoruz? Çünkü ne Dışişleri Bakanlığı'nda ne Millî Savunma Bakanlığımızda bu anlaşmanın özellikle X ya da Y ülkesine karşı yapıldığına dair herhangi bir düşünce yok yani bu bizim Etiyopya'yla olan yakın, derin ilişkilerimizin meşru temelini güncellemek üzere yaptığımız bir anlaşma. Benzer anlaşmayı 86 ülkeyle de yaptık, 30 Afrika, 18 Asya ülkesi de dâhil dolayısıyla bu standart bir çerçeve anlaşması. Yani, anlaşmanın 15'inci maddesi de zaten açıkça ifade ediyor: “Bu anlaşma herhangi bir ülkeye karşı değildir.” diye yani bu tabii, ne kadar geçerli olur bazen farklı düşünme durumunuz olabilir ama böyle bir durumun burada olmadığını en azından ben teyit edebilirim.

Büyükelçiliğimizin geçici olarak yani daha doğrusu büyükelçilik değil de Büyükelçimizin geçici olarak başka bir ikamette belli bir süre kalması ülkedeki iç kargaşadan dolayı yani burada işte Hükûmete silah satışı yapıldı diye değil. Sonuçta bizim muhatap aldığımız Hükûmet, meşru bir

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komasyon: Dışışleri

Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :74

hükümet ve Türkiye'den çeşitli ülkelere yapılan silah satışları da az önce Savunma Sanayii Başkanlığı temsilcimiz de söyledi, Türkiye'deki yasal mekanizma çerçevesinde ilgili bakanlıkların, kurumların görüşleri, onayları ve ihracat izinleri, ithalat izinleri çerçevesinde yapılıyor. Dolayısıyla, burada bizim çekineceğimiz bir şey yok. Birçok ülkede, dünyanın birçok coğrafyasına benzer şekilde savunma sanayisi ürünleri satıyor. Bizim tabii, dikkat ettiğimiz konulardan bir tanesi de son kullanıcı yani dolayısıyla silah satışı veya savunma sanayisi ürünleri satışında son kullanıcı konusunda hassasız ve bu, yaptığımız bütün satışları da Türkiye'deki mevcut yasal mekanizma çerçevesinde yapıyoruz.

Bu arada, yine, anlaşmaya ilişkin, bu anlaşmanın giriş bölümünde de vurgulanıyor "Bu anlaşma aynı zamanda BM şartına da uygun şekilde işletilecek." diye.

Sanıyorum gündeme getirilen bütün konulara yanıt verdim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kapsamlı bir şekilde cevabınızı almış olduk.

Teşekkür ederiz.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: Dışişleri
Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :75

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ İLE ETİYOPYA FEDERAL
DEMOKRATİK CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ ARASINDA ASKERÎ ÇERÇEVE
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 18 Ağustos 2021 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler...
Oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komasyon: Dışışleri

Tarih:13/12/2022 Saat :

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :76

(2/4324) esas numaralı Kanun Teklifi'nin komisyon raporu hakkında İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, İstanbul Milletvekili Hasan Turan,

Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak'ın özel sözcüler olarak atanması teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler...

Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 16 Aralık 2022 Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini iletmeleri gerekmektedir.

Gündemimizin 7'nci maddesine geçiyoruz.

7.- Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti İle Çad Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî İş Birliği Çerçeve Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4438)^(*)

^(*) (2/4438) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.